

Парафейнік Тамара Григорівна

Комунальний заклад охорони здоров'я
«Харківський обласний медичний коледж»

КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ ГОТОВНОСТІ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «МЕДСЕСТРИНСТВО» ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті визначена модель сучасної освіти, мета навчального процесу, в рамках компетентнісного підходу розглянуті критерії та показники рівня сформованості професійних знань, умінь та навичків у медичних фахівців за спеціальністю «Медсестринство». Актуалізоване використання законодавчих та нормативних документів в навчальному процесі. Означені показники оцінки якості діяльності медичних сестер та окреслена перспектива подальшої розробки критеріїв якості медичної допомоги та рівня професійної майстерності у практично діючих медичних фахівців.

Ключові слова: *рівень діяльності, професійні знання, професійні вміння, компетентнісний підхід, зміст навчання, результати навчання.*

Проблема, її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Підготовка фахівця, який вміє адекватно оцінювати свій професійний рівень і здатний постійно його підвищувати, може швидко адаптуватися до постійної трансформації у суспільному та професійному середовищі, є одним із основних завдань, поставлених перед медичною освітою. Результатом освіти є знання, вміння, навички та особисті якості, втілені у компетенціях, які демонструє студент після закінчення навчання (курсу, модуля, навчальної дисципліни тощо).

Аналіз публікацій (виділення невирішених проблем). При підготовці молодших медичних спеціалістів та молодших бакалаврів неабияке значення має позитивне ставлення до своєї професії, як запорука її успішності безпосередньо стосується питань професійної підготовки майбутніх фахівців особливо під час викладання професійно-орієнтованих дисциплін. Обговорюючи питання професійної підготовки, дослідники звертаються до «моделі фахівця». О. Мельничук та А. Яковлева, здійснивши огляд наявних нині варіантів такої моделі, дійшли висновку, що головними складниками в

них є професійні знання та вміння, соціально-психологічні та духовно-творчі якості особистості фахівця.

Модель фахівця Н. Валєєвої та Н. Пейсахова базується на висновку, що без якісної загальноосвітньої, без розвинених загальнолюдських якостей не може бути мови про високий рівень підготовки до професійної діяльності. Ці дослідники відокремлюють чотири рівні: рівень стосунків, поведінковий рівень, рівень діяльності, рівень психічного стану та емоційного ставлення.

Ціль статті – проаналізувати рівень діяльності фахівця – узгодження структури професійної та керівної до неї структури навчальної діяльності, які покликані формувати не лише вузькопрофесійні, але й загальнолюдські вміння розуміти мотиви діяльності, знаходити, а також застосовувати загальні правила та прийоми професійної та розумової діяльності.

Виклад основного матеріалу, обґрунтування результатів дослідження.

Сучасна освіта виступає як процес, що синтезує в собі «...цілісну єдність навчання, виховання, розвитку, саморозвитку особистості; збереження культурних норм з орієнтацією на майбутній стан культури; створення умов для повноцінної реалізації внутрішнього потенціалу індивіда та його становлення як інтегрованого члена суспільства...».

Модель сучасної освіти: сумісна продуктивна діяльність викладач – студент; інноваційні технології та інноваційна діяльність; системність – цілі ставляться в залежності від здібностей та у відповідності з професійними компетенціями, які мають бути сформовані; сучасне навчання: як діяти у сучасних умовах; сучасний зміст; навчання має бути професійно спрямованим: повинно моделювати майбутню професійну діяльність; усвідомлення кожного рівня освіти як органічної складової частини системи неперервної професійної освіти; комп'ютеризація та технологізація навчання; перехід до фасілітаційного способу навчання, який сприяє стимулюванню, розвитку, організації творчої, самостійної діяльності студентів.

Відповідно до нормативно-законодавчих документів на державному рівні зміст навчання ґрунтується на складовій галузевих (державних) стандартів – освітньо-кваліфікаційній характеристиці (ОКХ) фахівця відповідно до спеціальності та ступеня освіти (рисунк 1).

Стандарти базуються на компетентнісному підході і поділяють філософію визначення вимог до фахівця, закладену в основу Болонського процесу та в міжнародному Проєкті Європейської комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» (Tuning Educational

Structures in Europe, TUNING), враховують вимоги Директиви Європейського Союзу щодо визнання професійних кваліфікацій від 2005 року (№2005/36/ЄС, з поправками Директиви Європейського Союзу № 2013/55/ЄС).

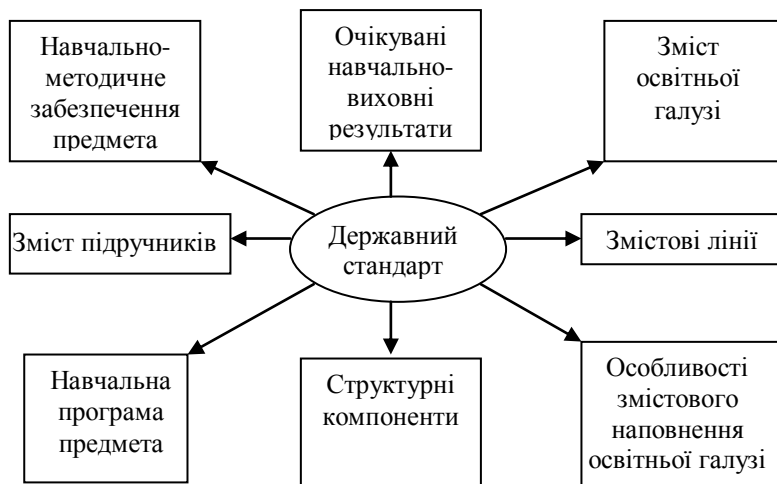


Рисунок 1. Вплив Державних стандартів на зміст навчання.

Головною метою навчального процесу є відповідність вимогам стандартів освіти за спеціальностями галузі знань 22 «Охорона здоров'я»: «Технології медичної діагностики та лікування» та 223 «Медсестринство», вимогам розвитку суспільства, науки, культури та особистості фахівця; єдність змістової та процесуальної сторін навчання; диференціація та інтеграція компоненти змісту освіти; повнота змісту навчання. Використання технологій розвивального навчання, спрямованих на те, щоб засвоєні у процесі навчання знання, уміння та навички трансформувалися із предмета навчання в засіб праці, моделювання майбутньої професійної діяльності, виконання галузевої програми стандартизації медичної допомоги потребують використання у навчальному процесі законодавчої бази практичної охорони здоров'я, а саме Наказів МОЗ України від 01.07.2013 № 460 «Про затвердження протоколів медичної сестри (фельдшера, акушерки) з догляду за пацієнтом та виконання основних медичних процедур та маніпуляцій», від 21.09.2010 № 798 «Про затвердження методичних рекомендацій «Хірургічна та гігієнічна обробка рук медичного персоналу», від 17.01.2005 № 24 «Про затвердження протоколів надання медичної допомоги за спеціальністю «Медицина невідкладних станів», складених «Алгоритмов к протоколам оказания

екстренної медичної допомоги», Харків, 2013 рік тощо. Нові протоколи, що використовуються у США та Європі, поступово входять у вітчизняну криничну практику. 28.04.2017 став чинним Наказ МОЗ України № 1422 від 29.12.2016, який дозволяє використовувати у своїй роботі міжнародні клінічні протоколи.

Результати навчання на компетентнісних засадах формулюються як: «здатність застосовувати», «здатність аналізувати», «здатність оцінювати», «здатність відтворити практичну навичку», «здатність провести об'єктивне обстеження», «здатність надати невідкладну допомогу» тощо.

Водночас оцінка якості медичної допомоги – одна з найважливіших проблем управління охороною здоров'я. Вивчення сучасної професійної медичної літератури показало, що єдиної методики оцінки якості роботи медичної сестри на цей час немає. Також немає єдиного погляду на компоненти якості та як саме їх необхідно оцінювати. Останні дослідження показали, що найбільш використаними індикаторами оцінки медсестринської діяльності, які впливають на якість медичної допомоги, є: кваліфікація медичних сестер, оцінка знань медичного персоналу, післядипломна організація навчання медичних сестер у структурному підрозділі (відділення, блок, амбулаторія сімейного лікаря, фельдшерсько-акушерський пункт тощо), нормативно-інформаційне забезпечення медсестринської діяльності, матеріально-технічне забезпечення, управління медсестринською діяльністю, яке ґрунтується на єдиних критеріях якості та їх використанню, моніторинг медсестринської діяльності у структурному підрозділі та наявність розкладу роботи та іншої інформації для пацієнтів; інноваційна діяльність медичних сестер, система діловодства, фармацевтичний порядок, охорона праці та техніка безпеки.

Оцінювання професійної компетентності медичних фахівців на переддипломному рівні проводиться як цілісна система під час проведення діагностико-коригувальних заходів (семестрових заліків, екзаменів з предмету, захисту переддипломної практики та комплексного кваліфікаційного екзамену за спеціальністю) у формі вирішення ситуаційних, проблемних, клінічних задач з двома питаннями теоретичного спрямування та двома практичними завданнями, що забезпечує об'єктивність процесу перевірки. Рівень сформованості професійних знань та вмінь у студентів оцінюється за основними критеріями: повнота відповіді, яка послідовна та логічно коректна, не протирічна, та аргументовано побудована; правильність відповіді, її відповідність робочій програмі навчальної дисципліни; дієвість знань, здібність студента аргументувати свою відповідь та наводити приклади; усвідомлення викладеного матеріалу;

Збірник наукових статей

відповідність нормам культури мовлення; самостійність; якість відповідей на питання; володіння практичними навичками та вміннями та вміння систематизувати, узагальнювати та використовувати знання та вміння на міждисциплінарному рівні.

Оцінка «ВІДМІННО» відповідає системному та глибокому знанню програмного матеріалу з дисципліни, вмінню вільно орієнтуватися у питанні. Студент дає повну правильну відповідь на основі вивченого матеріалу. Висунуті положення аргументовані та ілюстровані прикладами. Матеріал викладений у відповідній логічній послідовності, усвідомлено, літературною мовою, з використанням сучасних наукових термінів; відповідь самостійна. Студент впевнено відповідає на додаткові питання. Студент демонструє вміння ефективно використовувати теоретичні та практичні знання у постановці та вирішенні типових та нетипових професійних задач в рамках навчальної програми; повне засвоєння основної та додаткової літератури, яка рекомендована навчальною програмою; самостійна робота на практичних заняттях, творча участь у групових обговореннях, високий рівень культури виконання завдань, професійно грамотне оформлення навчальної документації. Сформовані компетенції на високому рівні.

Оцінка «ДОБРЕ» відповідає достатнім, повним та систематизованим знанням в межах навчальної програми. Студент використовує необхідну наукову термінологію, стилістично грамотне, логічно правильне викладення відповіді на питання, але при цьому допущені 2-3 несуттєві погрішності, виправлені за вимогою викладача. Спроможність самостійно використовувати типові рішення в рамках навчальної програми. Відповіді на питання повні та правильні, підтверджені прикладами, обґрунтування аргументоване. Повне засвоєння основної літератури, яка рекомендована навчальною програмою; активна самостійна робота на практичних заняттях, періодична участь у групових обговореннях, високий рівень культури виконання завдань і оформлення навчальної документації. Студент відчуває незначні труднощі у відповідях на додаткові питання. Сформовані компетенції на достатньому (вищий за середній) рівні.

Оцінка «ЗАДОВІЛЬНО» відповідає достатньому об'єму знань програмного матеріалу з дисципліни в межах освітнього стандарту – засвоєння основної літератури, яка рекомендована навчальною програмою, використання наукової термінології. Відповідь на питання побудована стилістично та логічно, самостійна, вміння робити висновки без суттєвих помилок. Основні поняття використані правильно, але виявляється недостатнє розкриття теоретичного матеріалу, допущені погрішності. Висунуті положення недостатньо аргументовані та не підтверджені прикладами. Вміння під

керівництвом викладача вирішувати стандартні (типові) задачі, робота під керівництвом викладача на практичних заняттях, допустимий рівень культури виконання завдань та оформлення навчальної документації. Сформовані компетенції на середньому рівні.

Оцінка «НЕЗАДОВІЛЬНО» відповідає недостатньому, фрагментарному об'єму знань з дисципліни в межах освітнього стандарту – знання частини основної літератури, яка рекомендована навчальною програмою, – невміння використовувати наукову термінологію, викладення відповіді на питання з суттєвими лінгвістичними та логічними помилками, які студент не може виправити при навідних питаннях викладача. Слабке володіння понятійним матеріалом та науковим язиком з дисципліни, некомпетентність у рішенні стандартних (типових) завдань, пасивність на практичних заняттях, низький рівень культури виконання завдань та їх оформлення. Студент підміняє наукове обґрунтування проблем міркуванням побутового плану. Студент показав, що сформовані компетенції в межах освітнього стандарту на низькому рівні або відсутні.

Висновки, перспективи. Отже, готовність медичних фахівців до виконання професійної діяльності – надання висококваліфікованої медичної допомоги, вміння вирішувати загальні та індивідуальні проблеми здоров'я населення України, визначена за критеріями, формами, видами контролю та результатом – завершення професійної підготовки спеціаліста згідно вимогам ОКХ – стійка характеристика, досягнута у процесі узагальнення взаємодії всіх структурних елементів професійної підготовки, яка передбачає позитивну спрямованість особистості на професійну діяльність. Відповідно до окреслених критеріїв виділяють чотири рівні готовності до виконання професійних дій: низький, середній, достатній, високий. Вирішення проблеми визначення індикаторів якості професійної діяльності у сформованих (професійно діючих) медичних працівників доцільно спрямувати на подальше розроблення критеріїв, в тому числі і методики державної діагностичної оцінки кваліфікаційного рівня, з визначенням відповідності професійної майстерності та вимог ОКХ, наявності особистої програми самопідготовки та самовдосконалення, інноваційної діяльності.

Література

1. Бирюкова Н. А. Современный подход к оценке качества сестринской помощи / Н. А. Бирюкова // Головна медична сестра. – 2013. – № 4. – С. 17-19.

2. Валеева Н. Ш. Психологическая модель специалиста высшей квалификации и ее роль в управлении учебным процессом /

Н. Ш. Валеева, Н. М. Пейсахов // Психологическая служба в вузе : научное издание. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1981. – С. 43-55.

3. Мельничук О. Модель специалиста II / О. Мельничук, А. Яковлева // Высшее образование в России. – 2000. – № 5. – С. 19-25.

Тамара Парафейник. Критерии, показатели и уровни готовности медицинских работников специальности «Медсестринство» к профессиональной деятельности.

В статье определяется модель современного образования, цели учебного процесса, в рамках компетентностного подхода рассмотрены критерии и показатели уровня сформированности профессиональных знаний, умений и навыков у медицинских работников специальности «Медсестринство». Актуализировано использование законодательных и нормативных документов в учебном процессе. Обозначены показатели оценки качества деятельности медицинских сестер и очерчена перспектива дальнейшей разработки критериев качества медицинской помощи и уровня профессионального мастерства у практически действующих медицинских специалистов.

Ключевые слова: *уровень деятельности, профессиональные знания, профессиональные умения, компетентностный подход, содержание обучения, результат обучения.*

Tamara Parafeynik. Criteria, indicators and levels of readiness of medical professionals of the specialty «Nursing» for professional work.

The article defines the model of modern education, the purpose of the educational process, the criteria and indicators of the level of the formation of professional knowledge, skills and habits among medical workers of the specialty «Nursing» are considered within the competence approach. The use of legislative and normative documents in the educational process is actualized. The indicators of the assessment of the quality of nurses' activities are outlined and the outline of the further development of the criteria for the quality of medical care and the level of professional skill among practically operating medical specialists is outlined.

Keywords: *activity level, professional knowledge, professional skills, competence approach, content of training, result of training.*

Стаття надійшла до редакційної колегії 08.05.2018

Прийнято до друку 09.05.2018

Інформація про автора:

Парафейнік Тамара Григорівна – викладач вищої категорії, викладач-методист, Комунальний заклад охорони здоров'я «Харківський обласний медичний коледж».